

Asia: VN/9627/2026

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

-

Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskeva ehdotukset

Lausuntonne koskien häiriötilanteen määrittelyä

-

Lausuntonne koskien ehdotusta yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudeksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta oppivelvollisten ensisijaisuudelle poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

-

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 45 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 52 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta ylioppilastutkinnosta annetun lain uudeksi 4 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain uudeksi 18 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain 4 §:n muuttamisesta

-

Lausuntonne koskien ehdotusta tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain uudeksi 26 a §:ksi

-

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää koskevat muutokset

Lausuntonne koskien lain 8 §:ään ehdotettavia muutoksia

-

Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

Lausuntonne koskien lain 5 a §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 21 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 22 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 24 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntia koskevia muutosehdotuksia

Lausunto työelämätoimikuntia koskevista muutosehdotuksista

Kasvatus- ja ohjausalan työelämätoimikunta kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa työelämätoimikuntia koskevista muutosehdotuksista.

Kasvatus- ja ohjausalan työelämätoimikunta vastustaa esitystä työelämätoimikuntajärjestelmän lakkauttamisesta, koska muutos heikentäisi ammatillisen koulutuksen laadunvarmistusta, kaventaisi työelämän rakenteellista osallistumista sekä vaarantaisi opiskelijoiden oikeusturvan.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntajärjestelmän lakkauttamista valtiontalouden sopeuttamistoimien vuoksi sekä tehtävien osittaista siirtämistä Opetushallitukselle. Luonnoksen mukaan muutoksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia ammatillisen koulutuksen laatuun, vaikka työelämän rakenteellinen osallistuminen on ollut keskeinen osa

ammattillisen koulutuksen laadunvarmistusta. Vaikutuksia ei voida arvioida vähäisiksi pelkästään luonnoksessa esitettyjen määrällisten tunnuslukujen perusteella, sillä työelämätoimikuntien merkitys liittyy ennen kaikkea laadulliseen ohjaukseen, arvioinnin uskottavuuteen ja työelämän osallistumisen rakenteisiin.

Esityksessä useita keskeisiä tehtäviä siirretään Opetushallitukselle, mukaan lukien osaamisen arviointia koskevien oikaisuvaatimusten käsittely. Tämä merkitsisi siirtymää monitoimijaisesta arviointijärjestelmästä viranomaiskeskeiseen malliin, mikä heikentäisi oikeusturvaa ja järjestelmän uskottavuutta. Oikaisumenettelyssä ratkaistaan opiskelijan kannalta erittäin merkityksellisiä kysymyksiä, ja sen uskottavuus perustuu riippumattomuuteen ja moniäänisyyteen. Kun arvioinnin oikaisu keskitetään taholle, joka samalla määrittelee arvioinnin perusteita ja ohjaa järjestelmää, syntyy ilmeinen riski roolien liiallisesta keskittymisestä.

Esityksessä logistiikan alan työelämätoimikunnan tehtäviä pidetään edelleen välttämättöminä liikenteen palveluista annetussa laissa säädettyjen tehtävien vuoksi, mutta muiden alojen osalta vastaavaa työelämälähtöistä rakenteellista tarvetta ei tunnisteta. Tämä lähtökohta on vaikeasti perusteltavissa. Jos pysyväälle työelämäosallistumiselle katsotaan olevan välttämätön tarve yhdellä alalla, osoittaa se samalla, että rakenteelliselle työelämäyhteistyölle on olemassa sekä periaatteellinen että toiminnallinen oikeutus laajemminkin ammatillisessa koulutuksessa. Myös muilla aloilla tarve liittyy tutkintojen laadunvarmistukseen, osaamisen arvioinnin uskottavuuteen ja siihen, että työelämän osaamistarpeet tulevat järjestelmällisesti huomioon otetuiksi. Kasvatus- ja ohjausalan työelämätoimikunta on lisäksi vastannut keskitetysti kaikista yhteisten tutkinnon osien arvioinnin tarkistamista koskeviin päätöksiin liittyvien oikaisupyyntöjen käsittelystä.

Esityksen taloudelliset perustelut eivät ole oikeassa suhteessa niihin riskeihin, joita työelämätoimikuntien lakkauttaminen aiheuttaisi koulutuksen laadulle, arvioinnin uskottavuudelle ja työelämävastaavuudelle. Vähäisiksi jääviä säästöjä ei voida pitää riittävänä perusteena purkaa nykyistä, erittäin kustannustehokasta järjestelmää, jonka tehtävänä on turvata koulutuksen laatua ja työelämän luottamusta tutkintojärjestelmään. Lakkauttamisen sijaan valmistelussa tulisi tarkastella seuraavia vaihtoehtoja:

- arvioida vaihtoehtoisia kehittämismalleja, joissa työelämän osallistuminen turvataan rakenteellisesti
- vahvistaa työelämätoimikuntien roolia tai kehittää kevyempi, mutta edelleen velvoittava toimielinratkaisu
- laatia kattava ja riippumaton vaikutusarvio, joka huomioi myös pitkän aikavälin vaikutukset

Nykyiset työelämätoimikunnat muodostavat ammatillisen koulutuksen keskeisen työelämäyhteistyön rakenteen. Niiden kautta työnantajien, työntekijöiden ja ammatinharjoittajien asiantuntemus kytkeytyy tutkintojen laadunvarmistukseen ja kehittämiseen. Tasapuolinen edustus

tukee tutkintojen työelämävastaavuutta, arvioinnin uskottavuutta ja koulutuksen laatua. Työelämätoimikunnilla on myös tärkeä rooli näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun seurannassa sekä puutteiden esiin tuomisessa.

Työelämätoimikuntajärjestelmän purkaminen heikentäisi ammatillisen koulutuksen työelämäkytkentää tilanteessa, jossa osaavan työvoiman saatavuus, koulutuksen työelämävastaavuus ja koulutuksen laatu ovat entistä tärkeämpiä tavoitteita. Kun näitä samoja tavoitteita vielä korostetaan toiminnanohjauksen kokeilulla ja uudella rahoitusjärjestelmällä, on rakenteellisen työelämäyhteistyön purkaminen samanaikaisesti perustavanlaatuisessa ristiriidassa koulutuspolitiikan omien päämäärien kanssa.

Esityksen vaikutuksia ei ole riittävästi arvioitu pitkällä aikavälillä eikä suhteessa siihen, miten työelämän osaamistarpeet välittyvät jatkossa tutkintorakenteisiin, näyttöihin ja arviointikäytäntöihin. Esitys ei siten kaikilta osin turvaa ammatillisen koulutuksen laadunvarmistusta, tutkintojen perusteiden kehittämistä, työelämävastaavuutta eikä opiskelijoiden oikeusturvan toteutumista oikaisupyyntöjen käsittelyssä.

Työelämätoimikuntien lakkauttamista ei tule toteuttaa esitetystä muodosta.

Täsmennykset toisen asteen lukuvuosimaksuja koskeviin säännöksiin

Lausuntonne koskien lukiolain 34 a §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annettuun lakiin ehdotettava muutos

Lausuntonne koskien lain 3 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Jari Hourula
Kasvatus- ja ohjausalan työelämätoimikunta